

NÅ ER DET NOK !

Av Tove Smaadahl Krisesentersekretariatet

I år er det 22 år siden det første krisesenter ble etablert i Norge, og vi har etter hvert samlet opp mye erfaring om konsekvensene av menns vold mot kvinner. Hva har skjedd i disse årene? Mange vil si at vi nå har fått virkemidler som beskytter og forebygger vold mot kvinner. Vi har fått vold mot kvinner på den politiske dagsorden og vi har synliggjort at vold mot kvinner er et stort samfunnsproblem.

På FNs verdenskonferanse om menneskerettigheter i Wien i 1993 ble det erkjent at en universell erklæring om like rettigheter ikke har vært nok til å trygge kvinners rettigheter. I Wien ble det for første gang slått eksplisitt fast at kvinners menneskerettigheter er en integrert og uatskillelig del av de universelle menneskerettigheter. Under FNs Kvinnekonferansen i Beijing i 1995 sluttet Norge seg til handlingsplanen (Platform for Action). Handlingsplanen slår fast at vold mot kvinner er et uttrykk for ulike maktforhold mellom kjønnene og er et stort hinder for likestilling mellom kjønnene. Norge deltok på Beijing +5 i New York i juni 2000 hvor FNs spesialsesjon var samlet for å oppsummere framganger og gjenstående utfordringer 5 år etter kvinnekonferansen i Beijing.

Enten vi liker det eller ikke er det fremdeles sant at hjemmet er det farligste sted en kvinne kan oppholde seg i Norge i dag. Det er et beklagelig faktum at det fortsatt er menn som utøver volden mot kvinner, slik at kvinner må rømme til krisesentrene. Og det som er like fordømt sant er at kvinner og deres barn må flykte fra sine hjem, venner, familie og jobb på grunn av menns vold og trusler.

Vi har i år 2000 mange kvinner og barn som er flyktninger i sitt eget land. De flykter stadig. De lever med sine barn på hemmelig adresse eller de strengeste koder. De er rettsløse og slettet fra samfunnet. Kvinner og barn lider. Barna mister sine venner og sitt nettverk, og på grunn av fars vold blir de fratatt sin barndom. Kvinnene mister jobb, nettverk, familie og lever i en konstant frykt. De vet at det er fare for liv og helse

I disse årene har vi kvinner fortsatt fått beskjed om holde oss unna mørke gater og parker, gå målbevisst sammen med andre hjem fra fester og arbeid, ikke kle oss sexy, og for all del, gå med riktige sko, for det er viktig å kunne løpe fort for å unngå å bli voldtatt.

"Alle" synes at voldtekt er forferdelig, men bare hvis du blir voldtatt på den "riktige" måten. Vi vet i dag at over 70 % av voldtektene skjer av menn som kvinner har nære relasjoner til. Derfor hjelper det lite med opplyste gater og riktige sko.

Når kvinner anmelder voldtekt, blir saken henlagt på grunn av manglende bevis og troverdighet. "Det var din egen skyld, du var utfordrende kledd og hadde drukket." sier egentlig alle sammen.

I nord roper samfunnet av fortvilelse over de russiske kvinnene som forårsaker husbråk, offentlig ordensforstyrrelse og urettmessig mobbing av barn. De selger jo sex til de "stakkars" norske mennene. Russiske kvinner er et problem. De kåte og rike norske mennene snakker vi ikke om. Jeg leser i avisen at enkelte unge gutter i nord debutterer seksuelt ved å kjøpe sex av prostituerte. Hvem har de lært dette av? Hvem har guttene som forbilder?

Det er også en sterk sammenheng mellom det å bruke vold og muligheten for å bli drapsmann. Over 50 % av kvinner som blir drept i Norge i dag, blir drept av sin samlivs/ekspartnere. Det nytter ikke å tro at man får hjelp av politi eller lensmenn i saker der kvinner ber om hjelp for å redde liv. Vi som jobber med problematikken menns vold mot kvinner opplever en stor mangel på prioritet, holdninger og kunnskap, ikke bare innen politiet, men også innen flere av de andre offentlige etatene.

Mens kvinner blir utsatt for den verste tortur, flagger myndighetene med at vi er et av verdens mest likestilte land. Tilsynelatende er myndighetene tafatt i sine tiltak for å gjøre noe med mannen. Millionene brukes for å gjemme kvinner litt bedre, nå snart med retten til å endre personnummer slik at kvinner kan bytte identitet. Det er beklagelig, men et viktig tiltak for å redde liv og helse og å gi kvinner på flukt en ny start. Mannen som utøver volden, finner seg snart en ny partner som han kan torturere.

I Regjeringens handlingsplan "Vold mot Kvinner" har ikke Regjeringen klart å se det helhetlige perspektivet på menns vold mot kvinner. Hvor er tiltakene som rettes mot overgriperne?

Hvor er majoriteten av Norske menn som ikke utøver vold. De som jobber hardt for å være gode fedre, forbilder og samlivspartnere. Så lenge disse forblir tause skaper de et klima for aksept for vold og overgrep mot kvinner og barn. Menns organisasjoner sender av og til penger for å støtte vårt arbeid på krisesentrene. Vi er selvfølgelig glade for all støtte, men for samfunnet var det faktisk best om dere menn stod fram og tok avstand fra denne volden. Si høyt og tydelig ifra, start kampanjer. Menn skal være gode forbilder for neste generasjon, og så lenge menn er tause i forhold til vold og misbruk, er det for oss en aksept av volden.

Over 4224 kvinner og barn måtte søke tilflukt på landets krisesentre i 1999. 80 009 overnattingsdøgn av kvinner og barn viser statistikken. Noen sier at volden i hjemmet er i ferd med å gå ned, men våre statistikker sier noe annet. Fra 1998 til 1999 hadde krisesentrene en økende antall kvinner som bodde på krisesentrene. Nesten 50 000 personer tok kontakt med krisesentrene på telefon for hjelp, informasjon og veiledning. 4 664 kvinner var "dagbrukere" på landets 50 krisesentre i 1999. En enorm økning fra 1998, da statistikken viste 2 661 for dette året.

NÅ ER DET NOK

Jeg mener alvor når jeg sier at nå er det nok. Vi kan ikke akseptere at kvinner og barn år etter år må rømme til krisesentrene. Vi kan ikke akseptere at mange kvinner flykter rundt omkring i landet for å berge liv og helse på grunn av menns vold og trusler. Vi lever i et av verdens mest likestilte og demokratiske land. Vi kan ikke akseptere at kvinner i år 2000 begrenses i sine muligheter for aktiv

deltagelse i samfunnet på grunn av menns vold og overgrep.

I Østerrike har politiet kastet ut 2700 voldelige menn fra sine hjem. De har gjennom en lovfestet hjemmel rett til å fjerne overgripere fra hjemmet. Tilsvarende ordning bruker de i New York. Der blir menn som utøver vold mot kvinner dømt til å holde seg unna hjemmet i opptil tre år, slik at kvinner og barn får bo i sine hjem. Kvinnene bruker krisesentrene til informasjon, juridisk bistand, støtte, veiledning og gruppeterapi for å komme videre i livet. I de mest ekstreme tilfellene må kvinner og deres barn bo på krisesentrene.

Vi bør nå kjempe fram tilsvarende lov hjemmel i Norge. Det er nok mange som vil mene at da kan vi endelig legge ned krisesentrene. Dessverre tror jeg ikke det. I byer og tettsteder med en stor minoritetsbefolkning, ser vi en klar økning av kvinner med innvandrerbakgrunn på Krisesentrene. En stor andel av disse er unge jenter som tar kontakt på grunn av tvangsekteskap. Denne gruppen av kvinner og barn vil nok trenge å bo på krisesentrene i perioder, både ut fra familiesituasjonen, mangel på nettverk og at faren for liv og helse kan være større for disse kvinnene. Vi ser også en økning av dagbrukere, d.v.s. kvinner som tar kontakt for råd, veiledning, informasjon og som ønsker følge til offentlige instanser. Selv om vi klarer å få kastet ut overgriperen, vil kvinner allikevel også i framtida trenge krisesentrene.

Hva gjør vi så med mannen. For meg er det viktig at behandlingstilbudet til menn utvikles. Vi har lange tradisjoner på omsorgsarbeid og behandling for rusproblematikk og rusomsorg. Det brukes faktisk hundrevis av millioner på denne sektoren hvert år. Vi kan dokumentere at volden kan sammenlignes med rus hva gjelder omfang og samfunnsomkostninger, men det brukes bare en forsvinnende liten brøkdel på voldsproblematikken. De land som har regnet på de samfunnsøkonomiske konsekvenser av vold mot kvinner, forteller at utgiftene volden koster samfunnet hadde vært halvert hvis mannen hadde sittet i fengsel. Det vil allikevel være urealistisk å tro at fengslene skal klare å ta imot alle disse kriminelle menn, og det er vel heller ikke rette veien å gå. Vi må tenke nytt, vi må samarbeide, og vi må sette inn nye tiltak med masse ressurser, både menneskelig og økonomisk.

Hvordan skal vi ha det om 20 år. Tenk om våre barnebarn kunne si "Tenk i gamle dager slo menn sine kvinner. Det forekommer heldigvis ikke i dag, i vår moderne og siviliserte tid".